

και πὸ πολὺ ταιριαζει, καθὼς τῶρα δημοσιεύεται, ἀπάνου σὲ ζήτημα ἀνόητα μεταποτισμένο, μὰ πάντα σημαντικώτατο. Νὰ τὸ γράμμα :

«Παρίσις, 24 τοῦ Γεναρίου, 1886

Κύριε,

Γνωρίζω καὶ ἀπὸ πολὺ καιρὸ τιμῶ, καθὼς τὰ-
εἶζουν, τὰ ἐξαίρετα ποιήματα ποὺ δημοσιεύετε συχνὰ
εἴτε στὴν «Ἑστία» εἴτε ἄλλου. Εἴσατε ἀπὸ ἐκείνους
(ἀλλοίμονο ! πάρα πολὺ λιγοστοὶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι)
ποὺ ταιριάζοντας τὸ παράδειγμα μὲ τὸ παράγγελμα
δείχνουν πῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα εἶναι τὸ μόνον ὄρ-
γανο ποὺ πρέπει νὰ μεταχειρίζεται ἕνας ποιητὴς ποὺ
ἀξίζει ποιητὴς νὰ λέγεται.

Πόσο θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐβλεπα γραμμένο ἀπὸ
σὺς στὴν ἴδια τούτῃ γλῶσσα ἕνα ἔργο π ε ς ὁ ! Ἔτσι
καθὼς βαθειὰ γνωρίζετε καὶ καλὰ κατέχετε τὸ δοῦγ-
κριτο αὐτὸ ἰδίωμα, θὰ μπορούσατε νὰ δείξετε, κα-
λῆτερ' ἀπὸ κάθε ἄλλον, πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ παρα-
στήσει μὲ τὴ δημοτικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τίς ἐνυπνό-
τατες ἰδέες. Ἐδῶ σ' ἐμᾶς γενικῶς πιστεύουν τὸ ἐναν-
τίο. Κ' ἐγὼ φρονῶ ἀκράδαντα πῶς ὅ,τι ἐδῶ πιστεύουν
εἶναι βαθειὰ πλάνη. Ὅ,τι γράφτηκε ὡς τῶρα στὴν
τεχνητὴ καὶ στὴν ἄψυχῃ γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων καὶ
τῶν βιβλίων, εἶναι προωρισμένο νὰ χαθῇ σὲ μελλό-
μενο καιρὸ, ποὺ πῦλν δὲ θάδρῃ νῆδρῃ. Κι ἀπὸ
τὸ θαλασσοχαμὸ αὐτό, ποὺ τὸν εὐχομαι μὲ ὅλη μου
τὴν καρδιά, δὲ θὰ περιοισθῶν παρὰ μονάχα ἔργα
οὐκ αὐτὰ ποὺ ἔχετε γράψει.

Ἔμαθα πῶς θὰ τυπώσετε σὲ τόμο τὰ ποιήματά
σας. Σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε μερικὰ ἀντίτυπα.
Ἔχω σκοπὸ νὰ τὰ δώσω γιὰ ἐξήγηση τῶν μαθητῶν
μου ποὺ ἀκοῦνε τὸ μάθημά μου τῆς νέας Ἑλληνικῆς
στὴν Ἑθνικὴ Σχολὴ τῶν ζωντανῶν Ἀνατολικῶν
γλωσσῶν.

Μὲ τὴ βαθύτατη ἐκτίμησίν μου
EMILE LEGRAND

×

Ὁ ποιητὴς ποὺ ἔλαβε τὸ γράμμα, ὅσο τιμητικὸ
κι ἂν εἶτανε γιὰ τὸ ἔργο του, ὅμως τὸ ἤρε κάπως
ὑπερβολικὸ καὶ γιὰ κείνο καὶ γιὰ τὴν καθαρεύουσα, καὶ
τὴ γνώμη του κάπως ἀπόλυτα ριγμένη. Καὶ ἡ ἰδέα
τοῦ ἐπιστολογράφου, ποὺ τὸν παρκαينوῦσε νὰ συνθέσῃ
πεζογράφημα στὴ δημοτικὴ, τὸν τρώμαξε τόσο τοῦ φά-
νηκε τότε τολμηρὴ καὶ δυσκολοκατόρθωτη, ὅσο μεγα-
λοφάνταστη κι ἂν εἶταν. Στὸ γὰρ ἑλπίστῃμονα ἀπο-
κρίθηκε ὁ ποιητὴς τραυλίζοντας κ' ἐξομολογούμενος

τὴν ἀδυναμία του νὰ πραγματοποιήσῃ τέτοιο πόθο.
Ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε ἀδικο. Νέος εἶταν τότε, καὶ
πουθενὰ δὲν εἶχε ἀκόμα στερεὰ πατήσαι, κ' ἔψαχνε
ἀκόμα γιὰ νὰ βρῇ τὸ δρόμο του. Τίποτε δὲν ἔρχεται
οὐρανοκατέβητο, μηδὲ μὲ μίαν ξεφουτρώνει. Ὅλα γι-
νούνται μὲ τὸν καιρὸ κι' ἀγάγια ἀγάγια καὶ μ' ὅλα
τὰ ἐμπόδια μεγαλώνουν. Στὰ 1886 κανεὶς μας στὴν
Ἀθήνα δὲ μπορούσε καθαρὰ νὰ φαντασθῇ πεζοῦ λό-
γου ἐπιτύλιγμα στὴ δημοτικὴ. Ὅμως ὁ πόθος τοῦ
Legrand δὲν ἀπόμεινε στὰ χαμένα. Ὑστερ' ἀπὸ δύο
χρόνια, λαμπερὰ καὶ βροντερὰ τοῦ ἀποκρίθηκα ἕνας ἄλ-
λος ποιητὴς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔγραψε τὸ «Ταξίδι».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Βλέπεις ἀφτὴ τὴ ζουγραφιά, εἶπε ὁ κ. Προστυχι-
δης ἐνθουσιασμένος, τὴ βλέπεις; Εἶναι ἀριστούργημα.....
τοῦ μεγάλου ζουγράφου Μεσσονιέ τὴν πλέρωσα ἐκατὸ
χιλιάδες φράγκα....

— Μὰ μὲ τὴ χρυσὴ κορνίζα μαζί βέβαια, σὶδρ Προ-
στυχίδη, ἀπάντησε ὁ φίλος κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ
στόμα.

Ἀπὸ τὴν Πόλὴ ἔρχουμαί
κι' ὡς τὴν κορφὴ κανέλλα,
ἀπ' τοῦ Δροσίνῃ ὑπερβολὴς
ὡς κρίση τοῦ Βικέλα.

ΝΟΥΜΑΣ Ο ΚΥΣΤΙΣ

— Βλέπεις ἐκεῖνον; ἐκεῖ τὸν ἀψηλό; Εἶναι μεσίτης
μεγάλος... ἀπὸ τὸ Χρηματιστήριο.

— Κ' ἔχει χρήματα;
— Ναί, ἔχει... ἔχει τὰ δικά μου

Τελεφταῖα στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, ἕνας
Γάλλος ἐπιστήμονας ἀπόδειξε πῶς πολὺς καιρὸς χάνεται
μὲ τὸ νὰ τυπώνονται τὰ βιβλία μὲ μαῦρα γράμματα ἀ-
πάνου σ' ἄσπρο χαρτί, καὶ πῶς εἶναι πολὺ προτιμότερο νὰ
τυπώνονται μ' ἄσπρα γράμματα ἀπάνου σὲ μαῦρο χαρτί.

— Πῶς τὸν ἀφίνουν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἀπὸ τὸ
Φρενοκομεῖο, εἶναι μυστήριον.

— Λοιπὸν ἄς τὸν ὀνομάσουμε Μυστηριώτην.

— Μοῦ δίνεις, παρακαλῶ, λίγο καθάρσιο;

— Τὸ θέλετε σὲ στίχους ἢ σὲ πεζό;

— Μὰ... συνήθως τὸ παίρνω σὲ χάπια.

— Κατάλαβα. Ὅριστε ἕνα κουτάκι «Αλγην». Ἐνα
τὴν Πρωτὰ κ' ἕνα τὴν Ἑσπερινή.

— Ὁ καημένος! Πολὺ αὐστηρὴ ποινὴ ὅμως, γιὰ ἕνα
τίποτε!

— Τί ἔκαμε;

— Ἐκαψε τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ συνάξῃ χρήματα ἀπὸ
τὴν Ἀσφάλεια.

— Κ' ἡ ποινὴ;

— Νὰ διαβάξῃ ἕνα χρόνο τὰ ἄρθρα τοῦ Κουρούπη.

Χατζίδακις. Πῶς; Εἶπες πῶς μὲ νομίζεις συκοφάντη;
Θὰ μοῦ δώσης λόγο.

Πάλλης. Δὲ σοῦ μοιάζω νὰ λέω ἄλλα ἀντ' ἄλλων.
Δὲν εἶπα καθόλου πῶς σὲ νομίζω συκοφάντη. Εἶπα πῶς
εἶσαι.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ

Ο ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΟΣ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΓΡΑΜΜΑ Γ'.

Manchester, Φλεβάρης τοῦ 1904.

Χάρη στὸ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο (λένε κιόλας οἱ ἀντι-
προστατευτικοὶ) ἡ Λόντρα ἔγινε τὸ τραπεζικὸ καὶ
χρηματιστικὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Στὴ μεγάλη τῆς
εἰσαγωγὴ κ' ἐξαγωγὴ χρωστεῖ ἡ Ἀγγλία τὴ ση-
μαντικὴ προκοπὴ τῆς ναυτιλίας τῆς, ποὺ ἔτσι ἔγινε
φτηνὴ καὶ ὠφέλιμη. Ὁ Ἀγγλος εἶναι σήμερα ὁ με-
τακομιστὴς ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνοιχτὴ εἰσα-
γωγὴ ἔκαμε τὴν Ἀγγλίαν κέντρο ἀπ' ὅπου μοι-
ράζονται ὅχι μονάχα δικά της παρὰ καὶ ξένα
προϊόντα.

Οἱ δασμοὶ θὰ προστατέψουν τὸν Ἀγγλο στὸν τόπο
του, ὅχι ὅμως καὶ σὲ οὐδέτερες καὶ προστατευτικὲς
ἀγορές. Σ' αὐτὲς μάλιστα συναγωνίζεται καλλίτερα
μὲ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο, γιὰτί ἔτσι παράγει φτηνότερα.
ἐνῷ ἡ προστασία μεγαλώνοντας τὸ ἐξοδὸ τῆς παρα-
γωγῆς θ' ἀνεβάσῃ τίς ἀγγλικὲς τιμὲς καὶ τ' ἀγ-
γλικὸ ἐμπόριο θὰ ὑποφέρῃ. Ἐπειτα ἴσα ἴσα ἐκεῖ ποῦ
οἱ προστατευτικοὶ δασμοὶ ζημιώνουν πῶς πολὺ τὴν
ἀγγλικὴ ἐξαγωγὴ, δηλαδὴ στὴν Ἀμερικὴ, ἀκόμα
καὶ βάζοντας δασμοὺς δὲ θὰ μωρῇ ἡ Ἀγγλία νὰ
συναγωνίζεται.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΚΑΤΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΔΩΡΟΥΜΕΝΟΣ“

Εἶν' ἀπίστευτο τὸ νάρκωμα τοῦ μυαλοῦ καὶ δὲ χω-
ραὶ στὸ νοῦ τὸ πνευματικὸ φλώωμα τῶ δασκάλου μας.
κ' εἶναι νὰ φρίξει τινὰς μὲ τὸ σκοτάδι ποὺ ἔναι σωριασ-
μένο μέσ' στὰ κεφαλάκια τους, ὅστερ' ἀπὸ τόσο φῶς ποὺ
χύνει γύρω τους ἡ ἐπιστήμη στὰ γλωσσικὰ ζητήματα.
Ἐπεσε τελεφταῖα στὰ χέρια μου ἕνα βιβλιαράκι ἐνοῦς
μεγαλοδιδασκάλου «λεξικὸν κτλ. Γ. Δ. Ζηκίδου». Νὰ θέ-
λῃσι νὰ κρίνει κανεὶς σοβαρὰ τίτοιες κωμωδίες μολεῖται
τὴν τέχνη καὶ δείχνει ἀπλοκαρδίᾳ πίστην ἀπ' ὅση χρειά-
ζεται σὲ ἄνθρωπο τοῦ κοινοῦ νοῦ. Νὰ τίς ἀφίνει πάλ' ἔτσι,
πλανέδουν τὸν ἄμαθον κόσμον. Κ' ἔχουμε τόσους Ρωμιο-
χάχρηδες ποὺ τρελαίνονται γιὰ τὰ ἑλληνιστικὰ τοῦτα ἐχ-
τρώματα ἀνὰ ποιησώμεθα (σελ. προλόγου ε'), ἀναγ-
καίως ἔχει νὰ γίνῃται (σ. π. ισ'), ἀνὰ μεταχειρίση-
ται (σ. π. ιθ'), κτλ.—Ἀν ἀγαπᾷτε τὸ Θεὸ σας, τί
γλῶσσα εἶναι τούτῃ!

Ἐπίγραμμα τῷ λοιπόν, ἕνα γερὸ ἐπίγραμμα τοῦ δασκάλου
τίποτ' ἄλλο. Πιάσ τον ἀπ' τὸ σῆρκο, τίναξ' τόνα μὴ δυὸ
νὰ δαῖς νὰ πείσουν τὰ μπιχλιμπιδία του καὶ νὰ μείνῃ ὁ
δάσκαλος ἰώτα μοναχῇ. Ἀφτὸ καὶ σῶναι.

Γιατί τὸ γράφει ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς ἀφτὸ τὸ λε-
ξικό; Πρῶτα γιὰ νὰ δείξῃ λέει (σ. π. ζ') πῶς κ' οἱ
καθηγητὰδες τοῦ Πανεπιστημίου εἶν' ἀγράμματοι. Ἀμ'
ἀφτὸ δὲ τὸ ξέρουμε ὅμως ὁ σκοπὸς του εἶναι καὶ πραχ-
τικὸς, ὀνειρέβετ' ὁ ἄνθρωπος ἴσως καὶ τινάζουνε κανέναν
ἀγράμματο καὶ βάλουν ἀφτόνα, τὸ γραμματισμένο (;)—Θὰ
τὴ δοῦμε παρακάτω τὴ γραμματισμένην του. Δέφτερο γιὰ
νὰ μᾶς δώτῃ ὕψος φιλολογικῆς γλώσσας Νὰ καὶ τὸ δείγμα:
«Παρ' ἡμῖν δ' οὐ μόνον ἡ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἐπιμέ-
λεια διασύρεται μικροῦ λόγου ἀξία νομιζομένη, ἀλλὰ καὶ
ὅλως ἀταλαίπωρος (!) πόλλαις καὶ εἰκαῖα (γιὰ III) δη-
μιουργία γίνεται νέων ὀρων, ἀναγκαίων ὄντων ἐν τῇ
γλώσσῃ (τιμὴ στὰ μούτσουνα σου)... εἶναι δ' οἱ νέοι οὗτοι
ὄροι ἢ ὅλως ἀνελληνιστοὶ παρὰ τοὺς κανόνες τῆς ἑλλ.
γλώσσας δημιουργηθέντες ἢ ὅλως ξενισμοὶ (ὑπάρχουν καὶ
ξενισμοὶ μὴ ὅλως;) ἐκ μεταφράσεων ὀνείων λέξεων εἰσφ-
θαρήντες, (βᾶί! βᾶί! βᾶί!)... Πάντα δὲ ταῦτα ἀναγκαιῶς
ἔχει νὰ συμβαίνωσιν ἐν τῇ γλώσσῃ (μπαρέμ μὲ συμπάτιο
ντὲ λὰς τζάνουμ λογιώτατο!) διότι παρ' ἡμῖν ἄνθρωποι
πόλλαις σκαιάτατοι τον νοῦν (Κύριε ἐλέησον!) τυγχά-
νουντες καὶ ἀπειροκαλώτατοι (Κύριε ἐλέησον!), ἀμέτοχοι δ'

ὅλως φιλολογικῶν (;) γνώσεων (τὴν βρίζοντες—αἱ pardon!)
ὄντες (κ' ἐγὼ εἶπα: παραπάνου εἶπε τὴν χάνοντες, τῶρα
θὰ πεί τὴν βρίζοντες) τρέπονται (δὲν ντρέπονται,
ἀδελφέ!) ἐπὶ συγγράμματα καὶ θράσους ἀπορήτου ἐμφορη-
θέντες (Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον!)
ἀποφαινόμενοι καὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος γνώμην
ἄκαιρά τινε λέγοντες (νὰ ποῦ λέει τοῦ λόγου του τὰ ἐπί-
καιρα)... καὶ δεινοῖς περιπίπτοντες ἀμαρτήμασι (ὁ Θεὸς
νὰ τοὺς λυτῇ καὶ νὰ τοὺς συχωρέσῃ) κατὰ πᾶσαν σχε-
δὸν περίοδον κτλ. (σελ. προλ. θ'—ια').

Αἱ ποιητὰδες καὶ λογογράφοι! τί λέτε τοῦ λόγου σας
γι' ἀφτὴ τὴ γλῶσσα; Ἀκολουθεῖτε λοιπὸν τίς συμβουλές
τοῦ δασκάλου καὶ σερβίρετε ἑστὸς ἀναγνώστες σας ἀγ-
δίες, εἴνα μὴ καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀκούσῃθε
φωνῆς τοῦ Βραχμάνου: σκασιότατοι τὸν νοῦν καὶ ἀπειρο-
καλώτατοι κτλ. βλέπε πάρα πάνω τὸ ἐξομολογητάρι του
καὶ διαβάστε το καὶ πείσετε σὲ ἡμᾶς τὸν νὰ σὲς σχωρέσει
μὴν τύχει καὶ κριματιστεῖ ἡ ψυχὴ σας καὶ πᾶτε κατὰ
κράτος κολασμένοι, κακομοῖρῃδες.

Δάσκαλε, δάσκαλε! ἄκου νὰ σ' τὸ πῶ σοβαρὰ καὶ
νιῶσ' το καὶ σύ, ἄς τὸ νιώσουν καὶ ὅλοι οἱ ὁμόμυθοί
σου! Βαρβαρισμοὶ καὶ σολοικισμοὶ εἶναι ἡ μαγιά τῆς κα-
ταρρέουσας ἢ νὰ γράφῃς ρωμάϊκα, ποῦ τὸ γλωσσικὸ σου
αἶσθημα δὲ θὰ σ' ἀφίσει νὰ λαθέψῃς, μήτε στὴν κατα-
σκεδὴ τῶν καινούριων ὀρων, μήτε σὲ τῶν παλαιῶν περιττὴν κα-